

JONATHAN FRANZEN

CRUÏLLES

Traducció de Mireia Alegre i Anna Llisterri

Empúries narrativa

Jonathan Franzen

Cruïlles

Traducció de Mireia Alegre i Anna Llisterra

Editorial Empúries

Barcelona

Títol original: *Crossroads*

Primera edició: octubre del 2021

© Jonathan Franzen, 2021

© de la traducció: Mireia Alegre Clanxet i Anna Llisterrí Boix, 2021

Amb el suport del Departament de Cultura

© d'aquesta edició: Edicions 62, s.a.

Editorial Empúries

Diagonal, 662-664 – 08034 Barcelona

info@grup62.com

www.editorialempanies.cat

Fotocomposició: La Letra, S.L.

DIPÒSIT LEGAL: B. 15.507-2021

ISBN: 978-84-18833-11-3

El paper utilitzat per a la impressió d'aquest llibre té la qualificació de paper ecològic i procedeix de boscos gestionats de manera sostenible.

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra requereix l'autorització escrita de l'editor; la llei preveu sancions per als infractors.

Podeu adreçar-vos a Cedro

(Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org)

si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment de l'obra,

a través del portal www.conlicencia.com

o bé trucant als telèfons 91 702 19 70 / 93 272 04 47.

Tots els drets reservats.

TAULA

ADVENT	9
PASQUA	453

Els roures i oms desfullats de New Prospect esquinçaven un cel emboirat mentre les grisors de dos sistemes frontals es congriaven per brindar un Nadal emblanquinat. A la mateixa hora, Russ Hildebrandt, en el seu Plymouth Fury de cua llarga, feia la ronda matinal per les cases de feligresos senils postrats al llit. Una dona en concret, Frances Cottrell, membre de la congregació, s'havia ofert voluntària per ajudar-lo a portar joguines i aliments en conserva a la Comunitat de Déu aquella mateixa tarda, i si bé ell sabia perfectament que només tenia dret d'alegrar-se d'un acte semblant de bona voluntat en tant que pastor seu, no hi havia millor regal de Nadal possible que passar quatre hores a soles amb ella.

Tres anys després que en Russ hagués estat humiliat, el pastor principal de l'església, Dwight Haefle, havia sumat més hores al seu pastor adjunt al calendari de visites pastorals a domicili. Ara bé, a què dedicava exactament en Dwight l'estona que en Russ el descarregava de feina, a part d'agafar-se dies de festa més sovint i dedicar-se al volum de poesia lírica que mai no arribava, era un misteri. El cas és que en Russ apreciava l'acollida que li feia amb coqueteria la senyora O'Dwyer, amputada amb un edema greu i sentenciada a un llit d'hospital instal·lat en el seu reconvertit menjador de casa. I a ell, aquella rutina de ser un home de servei li agradava, sobretot quan es consagrava als que, a diferència d'ell, no podien recordar res de res de feia tres

anys. A la residència d'avis de Hinsdale, on el poti-poti d'olors de corones de pi i excrements de geriàtric li recordava les latrines de les muntanyes d'Arizona, en Russ allargava al vell Jim Devereaux el nou anuari de membres de l'església que els servia de catalitzador de la conversa. Li va preguntar si recordava els Pattison. Per a un pastor com ell, que desafiava l'esperit de l'Advent, en Jim era el confident perfecte, el pou de desitjos on podies llançar una moneda sabent que no arribaria al fons ni hi ressonaria mai.

—Pattison —va fer en Jim.

—Tenien una filla, la Frances. —En Russ es va vinclar sobre la cadira de rodes del feligrès i va passar les pàgines del llibre fins que va arribar a la C—. Ara porta el nom de casada: Frances Cottrell.

No en deia mai el nom a casa, ni tan sols quan hauria estat ben natural fer-ho, no fos cas que la dona li notés alguna cosa en la veu. En Jim es va encorbar per veure de més a prop la imatge de la Frances i els dos fills.

—Ah... La Frannie? Sí que la recordo, la Frannie Pattison. Què se'n va fer, d'ella?

—Ha tornat a New Prospect. Va perdre el seu home fa un any i mig. Una tragèdia. Era el pilot provador de General Dynamics.

—I on para ara?

—Ha tornat a New Prospect.

—Eh? La Frannie Pattison. On diu que és ara?

—Ha tornat a casa. Ara és la senyora Frances Cottrell. —En Russ va assenyalar la foto de llibre i va repetir—: Frances Cottrell.

Havien quedat amb ella que es trobarien a dos quarts de tres a la Primera Reformada, a l'aparcament de l'església. Com un nen petit que espera amb impaciència que arribi el Nadal, a tres quarts d'una ell ja hi era, i va endrapar, al cotxe mateix, el dinar que duia en una bossa de paper kraft. Els dies dolents, que n'havia tinguts uns quants en els darrers tres anys, feia una bona marrada: entrava a l'església per la sala comunal, pujava per l'escala i recorria un passadís envaït de prestatgeries farcides de

cantorals desterrats, creuava el traster que custodiava tot de faristols desmanegats, un naixement del pessebre que no veia la llum des de feia onze advents, un ramat de bens de fusta i un bou mansoi, grisós pel dit de pols acumulada, amb qui l'unia una trista fraternitat, en acabat baixava per una escala estreta on només Déu el podia veure i jutjar, s'endinsava al santuari per la porta «secreta» del panell divisorí situat darrere de l'altar, i finalment sortia per l'entrada lateral del santuari; tot per evitar passar per davant del despatx pastoral d'en Rick Ambrose, el responsable de dinamització del grup de joves. Els nois i noies que es concentraven al passadís eren massa petits per haver presenciat personalment la humiliació que havia viscut en Russ, però de ben segur que coneixien l'episodi, i no podia mirar l'Ambrose a la cara i perdonar-lo, per més que amb aquest comportament desobeís l'exemple del seu Salvador. Però avui tot rutllava i els passadissos de la Primera Reformada encara eren deserts. En Russ va anar de dret al seu despatx, va introduir el full de paper al corró de la màquina d'escriure i va rumiar el sermó que encara no tenia escrit per al primer diumenge després de Nadal, quan en Dwight Haefle tornaria a agafar-se uns dies de festa. Es va arregar a la cadira i es va pentinar les celles amb les ungles, a continuació es va pinçar l'os del nas, es va tocar el rostre, les faccions angulars del qual havia descobert massa tard que eren atractives per a moltes dones, no només la seva, i va elucubrar un sermó sobre la seva missió de Nadal al South Side de Chicago. Els seus sermons giraven massa sovint entorn del Vietnam, massa sovint sobre els navahos. Pronunciar enèrgicament, des del púlpit, les paraules «La Frances Cottrell i jo tenim el privilegi» —dir el seu nom mentre ella l'escoltava des de la quarta fila de bancs i els ulls de la congregació, qui sap si en gelosida, establien la connexió entre tots dos— era tot un plaer, desafortunadament frustrat per la seva dona, que llegia els seus sermons per avançat i aquell dia també seuria en un banc, i que no sabia en absolut que la Frances avui tenia una cita amb ell.

A les parets del seu despatx hi penjaven pòsters de Charlie Parker, amb el seu saxo, i de Dylan Thomas, amb el cigarret;

també una imatge més reduïda de Thomas Merton, emmarcada al costat del fullet de la compareixença del mateix Merton a l'església de Judson el 1952; el títol d'en Russ del Seminari Bíblic de Nova York, i una foto ampliada d'ell i dos amics navahos a Arizona, el 1946. Deu anys abans, quan havia acceptat el lloc de pastor adjunt a New Prospect, aquelles reafirmacions d'identitat triades amb astúcia havien tingut ressò en els adolescents a qui tenia encomanat fer créixer la fe cristiana. Però per als nois i noies que es congregaven als passadissos de l'església amb pantalons de campana, petos i mocadors al cap, aquells referents ara només denotaven l'obsolescència. El despatx d'en Rick Ambrose, el dels cabells negres xollats i un bigoti negre refulgent de Fu-Manxú, tenia un aire de parvulari: les parets i els prestatges decorats amb les efusions artístiques que els seus deixebles novells havien pintat de qualsevol manera; collarets que li havien regalat, fets amb pedres i minerals que tenien propietats especials, amb ossos emblanquinats o bé flors fresques; pòsters serigrafats de concerts benèfics que no tenien cap relació directa amb les religions que en Russ pogués reconèixer. Després de la humiliació, s'havia refugiat al seu despatx i patia en silenci envoltat dels tòtems en declivi d'una joventut que ja no interessaven a ningú llevat de la seva dona. I la Marion no comptava, perquè havia estat la Marion qui l'havia esperonat a anar a Nova York, havia estat la Marion qui li havia despertat la dèria per Merton, Parker i Thomas, havia estat la Marion qui s'havia fascinat amb les seves històries sobre els navahos i qui l'havia instat a escoltar la crida que havia sentit a fer-se pastor. La Marion era indissociable d'una identitat que havia resultat ser humiliant. Havia hagut de ser la Frances Cottrell qui l'en redimís.

—Mare meva, aquest d'aquí és vostè? —va fer la primera vegada que havia entrat al despatx, a l'estiu, mentre examinava la foto de la reserva dels navahos—. S'assembla a en Charlton Heston de jovenet.

Havia acudit a en Russ buscant-hi acompanyament en el dol, una altra part de la seva missió i no precisament la que més li agradava, ja que la pèrdua més dolorosa que havia viscut fins

aleshores havia estat la del seu gos d'infància, l'Skipper. Va sentir un alleujament quan va adonar-se que el màxim plany de la Frances, al cap d'un any que el seu marit morís socarrimat a Texas, era la buidor que li havia quedat dins. Quan ell li va suggerir que s'apuntés a un dels grups de dones de la Primera Reformada, ella va descartar-ho ventant la mà.

—Jo no penso quedar per prendre el cafè amb senyores —va dir—. Encara que el meu fill ja va a l'institut, només tinc trenta-sis anys.

Ben mirat, la carn encara no li penjava, no feia panxa, ni acumulava greixor ni arrugues, era la vitalitat en persona en un vestidet de caixmir sense mànigues cenyit al cos, els cabells rosos naturals tallats arran com un xicot, les mans de nena petita, menudes i quadrangulars. Per a en Russ, era evident que la dona es tornaria a casar ben aviat —que el sentiment de buidor poca cosa tenia a veure amb la desaparició del marit—, però recordava com s'havia encès ell, de ràbia, quan la seva mare li havia preguntat, quan no feia ni dos dies que l'Skipper havia estirat la poteta, si li agradaria tenir un altre gosset.

Hi havia un grup de dones a part, va explicar a la Frances, que el mateix Russ guiava i que treballava amb membres de la Comunitat de Déu, una església situada en un dels barris més degradats del centre de la ciutat amb la qual col·laborava la Primera Reformada.

—Aquí les dones no venen a fer el cafè —va dir ell—. Pintem cases, desbrossem les males herbes i carretegem les escombraries. Acompanyem els avis a fer encàrrecs, ajudem la canalla a fer els deures. Ho fem cada dos dimarts, matí i tarda. I, ves per on, espero amb impaciència que arribin aquests dimarts. És una de les paradoxes de la nostra fe... com més dones als desafavorits, més a prop ets de Jesucrist.

—Veig que l'esmenta com si res —va dir la Frances—. Jo fa tres mesos que vaig a ofici de diumenge i encara espero sentir alguna cosa.

—I els meus sermons tampoc no han aconseguit commoure-la?

A la Frances li van pujar els colors, també l'atractiu.

—No em malinterpreti. Té una veu agradable, vostè, passa que...

—Cregui'm, jo penso que té més possibilitats de sentir alguna cosa un dimarts que un diumenge. Jo mateix preferiria ser al South Side que no pas donant sermons.

—És una església de negres?

—Una església d'afroamericans, sí. La Kitty Reynolds és la nostra cap de grup.

—Em cau bé, la Kitty, va ser la meva mestra d'anglès.

A en Russ també li queia bé la Kitty, tot i que notava que ella li tenia certa reticència per ser membre del gènere masculí; la Marion l'havia arrossegat a pensar que la Kitty, soltera, tenia molts punts per ser lesbiana. Quan feien el trajecte per anar al South Side, cada quinze dies, es vestia com una camionera i s'afanyava a acaparar la Frances, insistint tant a l'anada com a la tornada que anés al cotxe amb ella en comptes d'anar amb el d'en Russ, més espaiós. Conscient de l'escepticisme de la Frances, en Russ havia cedit el terreny a la Kitty; ja arribaria el dia que una indisposició la deixés fora de combat.

El dimarts després del Dia d'Acció de Gràcies, corria un refredat de caire gripós i només tres de les dones, totes vídues, es van presentar a l'aparcament de la Primera Reformada. La Frances duia una gorra de caçador de llana i quadradets escoçosos, igual que la que tenia en Russ de petit, i no se la va treure quan va pujar al seient de l'acompanyant del Fury, qui sap si era perquè la calefacció del cotxe perdia i el parabrisa s'entelava si no duia una finestra abaixada. O qui sap. Potser sabia que la gorra l'abellia andròginament, que posaria a prova la fe del pastor i que el deixaria ben tocat. Les altres dues vídues de més edat el devien filar, perquè durant tot el trajecte per la ciutat, passant Midway i creuant la Cinquanta-cinquena, van clavar la tabarra a en Russ des del seient del darrere i el van burxar amb tot de preguntes incisives sobre la seva dona i els quatre fills.

La Comunitat de Déu era una esglésiola sense agulla feta de maons pàl·lids, construïda pels alemanys, que tenia un centre

social de sostre d'asfalt annexat a un dels laterals. El pastor de la congregació, majoritàriament femenina, era en Theo Crenshaw, un home de mitjana edat que feia el favor al grup d'acceptar la seva caritat de classe mitjana sense donar-los les gràcies. Cada dos dimarts, en Theo es presentava a en Russ i a la Kitty amb una llista de tasques prioritàries; no eren allà per donar sermons sinó per servir. La Kitty havia participat en marxes amb en Russ en defensa dels drets civils, però en Russ havia hagut de fer pedagogia amb les altres dones del grup perquè s'adonessin que, per més que a elles els costés entendre l'anglès «del carrer», no calia que parlessin a la gent cridant ni vocalitzant exageradament per resultar entenedores. Per a les dones que ho van integrar i van superar la por de caminar per l'illa 6700 del carrer Morgan Sud, formar part d'aquell grup havia estat una experiència única. Pel que fa a les dones que no se'n van sortir —algunes d'elles s'havien apuntat al grup per qüestions de rivalitat, no volien quedar-se marginades—, en Russ s'havia vist obligat a infligir-los la mateixa humiliació que havia patit ell en mans d'en Rick Ambrose i les havia convidat a no tornar-hi.

Com que la Kitty s'havia enganxat a la Frances com una paparra, la nova feligresa encara no s'havia posat a prova. Quan van arribar a Morgan Street, va deixar el cotxe amb indecisió i va esperar que la convoquessin abans d'ajudar en Russ i les altres vídues a tragar caixes d'eines i bosses de roba d'hivern de segona mà al centre social. De sobte la inseguretad de la Frances va despertar els dubtes d'en Russ —que potser havia confós tenir estil amb tenir substància, dur un barret amb tenir un esperit aventurer—, però es van esvaïr amb una ràfega de compassió quan en Theo Crenshaw va ignorar la Frances i es va dirigir directament a les dues vídues més grans per classificar un carregament de llibres de segona mà per a l'escola dominical. Els dos homes havien d'instal·lar un nou escalfador d'aigua al soterrani.

—I la Frances? —va dir en Russ.

La feligresa s'havia quedat a la porta de l'entrada sense saber què fer. En Theo la va examinar amb fredor.

—Tenim llibres per donar i per vendre.

—Per què no vens amb nosaltres i ens ajudes? —va suggerir en Russ.

La Frances va fer un sí il·lusionat amb el cap que confirmava el seu instint compassiu i esvaïa les sospites que el que ell volia realment era demostrar que estava fort i que era un manetes. Al soterrani, es va quedar en camisa interior, va agafar l'antic escalfador revestit d'amiant ajudant-se amb el cos i els braços, i el va arrencar del seu lloc. Amb quaranta-set anys, ja no era un home alt i ben cossat; les espatlles i el pit se li havien eixamplat com un roure. La Frances, però, poca feina podia fer a part d'observar, i quan la canonada d'aspiració va escopir un raig d'aigua contra la paret i en Russ va haver d'intervenir amb l'ajuda d'un cisell i una clau de tubs, el pastor no es va adonar fins al cap d'una estona que ella havia tocat el dos.

El que més li agradava a en Russ d'en Theo era que mantenien les distàncies, i això li estalviava la vanitat d'imaginar-se que podien ser una parella d'amics interracial. En Theo sabia les quatre coses bàsiques que havia de saber d'en Russ —que no li queien els anells quan s'havia d'embrutar les mans, que no havia viscut mai allunyat de la pobresa, que creia en la divinitat de Jesús— i no li va fer mai cap pregunta oberta ni tampoc s'hi va mostrar receptiu. Per exemple, no li havia preguntat per en Ronnie, un noi del barri amb retard mental que entrava i sortia de l'església durant tot l'any, de vegades s'aturava per fer un ball del tot peculiar, amb els ulls tancats i remenant els malucs, o per pidolar una moneda a les senyores de la Primera Reformada. En Theo només li deia: «Aquest nano, millor que el deixis fer». I quan, malgrat les advertències, en Russ havia intentat establir conversa amb en Ronnie i li havia preguntat on vivia, qui era la seva mare, el noi li havia respost: «Em dones un dineret?». Aleshores en Theo li havia etzibat amb més contundència: «Aquest nano, millor que el deixis en pau».

Aquesta ordre, la Frances no l'havia rebut en cap moment, i a l'hora de dinar se la van trobar a dalt, a la sala comunal, asseguda a terra amb en Ronnie, pintant amb una capsa de colors. En Ronnie duia un anorac aprofitat, que es veia d'una

hora lluny que era de New Prospect i li arribava fins als genolls, mentre la Frances dibuixava un sol taronja en un full de diari. En Theo es va aturar en sec, va començar a dir alguna cosa i va fer que no amb el cap. La Frances va oferir el llapis a en Ronnie i del terra estant va mirar en Russ amb alegria. Havia trobat la seva manera de servir i d'entregar-se, i ell se'n va alegrar per ella, també.

En canvi en Theo, que no el va deixar de petja quan es dirigien al santuari, no gens.

—Has de parlar-hi. Digue-li que en Ronnie és zona restringida.

—No hi veig el perill.

—Doncs hi és.

En Theo se'n va anar a casa, on l'esperava la dona amb el plat calent a taula, i en Russ, per no desanimar la Frances i el seu acte de caritat, es va endur la bossa del dinar a l'aula de l'escola dominical, on les vídues més grans ho havien reorganitzat tot de dalt a baix. Quan la tristor et rosegava l'ànim, t'abandonaves a l'efecte d'uns desconeguts; quan et rosegava la pobresa, t'abandonaves al teu entorn. Sense demanar permís a ningú, les vídues havien classificat tots els llibres dels alumnes i hi havien enganxat unes etiquetes llampants i estimuladores. Quan eres pobre, de vegades costava de veure què calia fer fins que algú t'ho ensenyava amb la seva acció. En Russ no tenia per costum fer les coses sense demanar permís, però era l'efecte rebot de no esperar que et donin les gràcies. Quan s'aventurava a entrar al pati del darrere, on proliferaven els esbarzers i una ambròsia que li arribava a les espatlles, no preguntava a la vella que n'era la mestressa quines plantes i quines peces de la muntanya de ferralla que tenia valia la pena conservar, i un cop enllestida la feina, la dona no li donava pràcticament mai les gràcies. «Tampoc veig que el pati hagi millorat gaire», li etzibava.

Xerrava amb les dues vídues quan van sentir una porta que petava al pis de sota i la veu d'una dona enfurismada que cridava cada vegada més fort. En Russ es va aixecar d'un bot i va córrer cap a la sala comunal. La Frances, aferrada a un paper de

diari, reculava per allunyar-se d'una dona jove que ell veia per primera vegada. La cara demacrada, els cabells greixosos. En Russ podia sentir el tuf d'alcohol d'una hora lluny.

—És el meu fill, m'has entès? El meu.

En Ronnie encara estava de genolls a terra amb els llapis de colors, balancejant-se en un vaivé constant.

—Ep... tranquil·litat —va dir en Russ.

La noia va girar en rodó.

—Que ets el marit, tu?

—No, soc el pastor.

—Doncs digue-li a aquesta d'aquí que no s'acosti al meu nano. —Es va tornar a dirigir a la Frances—. No t'acostis al meu fill, mala puta! I què hi tens, aquí?

En Russ es va situar entre les dues dones.

—Senyoreta. Faci'm el favor.

—Què cony hi tens, aquí?

—És un dibuix. L'ha fet en Ronnie. Oi que sí, Ronnie?

El dibuix en qüestió eren uns gargots vermells sense solta ni volta. La mare d'en Ronnie va allargar la mà i l'hi va arrabassar.

—Això no és teu.

—No —va dir la Frances—. Diria que l'ha dibuixat per a vostè.

—I encara em dirigeix la paraula? Ho he sentit bé?

—Crec que ens hauríem de calmar tots plegats una mica —va dir en Russ.

—No vull veure més el seu cul blanc, que se l'emporti, i que no jugui amb el meu nano.

—Perdoni —va dir la Frances—. És un bon noi, jo només...

—Per què cony encara em dirigeix la paraula?

La mare va estripar el dibuix en quatre trossos i va aixecar en Ronnie de terra d'una estrebada.

—Que no et vaig dir que no t'acostessis a aquesta gentussa? T'ho vaig dir o no t'ho vaig dir?

—No ho sé —va dir en Ronnie.

La mare li va ventar un clatellot.

—Què vol dir que no ho saps?

—Senyoreta —va dir en Russ—, si torna a pegar al noi, ens les tindrem.

—Ja, ja, ja. —Es va dirigir a la porta de l'entrada—. Som-hi, Ronnie. Que aquí ja ens hi han vist prou.

Quan mare i fill van marxar, i la Frances va rompre a sanglotar i ell la va abraçar, sentint com la por d'ella s'escampava i la sacsejava, però també notant com de bé encaixava la silueta d'ella entre els seus braços, i el caparró delicat a la mà, ell mateix va estar a un dit d'acabar plorant. Haurien d'haver demanat permís per fer-ho. Ell li hauria d'haver estat més al damunt, protegir-la. Li hauria d'haver insistit més perquè se n'anés a donar un cop de mà a les altres dones amb els llibres.

—No sé si estic feta per a això —va dir ella.

—Ha estat mala sort. Jo és la primera vegada que la veia, aquesta dona.

—Però a mi em fan por. I ella ho sabia. A vostè no n'hi fan, per això l'ha respectat.

—Com més vingui per aquí, més fàcil li serà.

Ella va fer que no amb el cap, no se'l creia.

Quan en Theo Crenshaw va tornar de dinar, en Russ estava massa avergonyit per esmentar l'incident.

No tenia plans per a ell i la Frances, cap fantasia en concret, només el desig de tenir-la a prop, i ara, per la seva vanitat i poca traça, havia torpedinat la possibilitat de veure-la dos cops al mes. En Russ era prou dolent per desitjar algú fora del matrimoni, però era un negat quan s'havia de comportar com ho faria una persona dolenta. Quina tàctica tan pèssima haver-la baixat al soterrani. Imaginar-se que si ella el veia treballar el desitjaria, que la manera que tenia de mirar-lo li despertaria encara més les ganes d'estar amb ella, era ser precisament la mena d'home que una dona com ella no voldria. Mirar com treballava l'havia avorrida, i ell es mereixia pagar-ne les conseqüències.

En el trajecte de tornada a New Prospect amb el Fury, la Frances va guardar silenci fins que una de les vídues més velles li va preguntar si al seu fill, en Larry, que ja era a l'institut, li

agradava anar a Cruïlles. En Russ no en sabia res, que el fill s'havia apuntat al grup de joves de l'església.

—En Rick Ambrose deu ser un geni —va dir la Frances—. Quan jo era joveneta, no crec que arribessin als trenta nens en aquest grup.

—Hi havies anat? —va indagar la vídua de més edat.

—No. Els nois no valien gaire la pena. Per no dir gens.

En boca de la Frances, la paraula «geni» li havia caigut com una gerra d'aigua freda. I ho hauria d'haver suportat estoicament, però quan tenia els dies dolents era incapaç de no fer coses que després lamentava. Més aviat era com si les fes per penedir-se'n més tard. La manera de retrobar el camí i obtenir a posteriori la clemència de Déu era recargolar-se d'una vergonya retroactiva, humiliar-se a si mateix en solitud.

—Sap per què es diu Cruïlles, el grup? —va fer en Russ—. Perquè en Rick Ambrose va pensar que els xavals podien relacionar el nom amb una cançó de rock. —Acabava de dir una mitja veritat escabrosa. Havia estat el mateix Russ, qui havia proposat el nom—. Per això li vaig preguntar, li havia de preguntar, si coneixia la cançó original, la d'en Robert Johnson. I em va mirar completament perdut. Perquè, és clar, per a ell la història de la música començava amb els Beatles. I cregui'm, he escoltat la versió que els Cream van fer de «Crossroads». Sé perfectament com sona. I sona com una colla de nois anglesos plagiant un autèntic rei del blues afroamericà i apropiant-se d'una música que no és seva.

La Frances, amb la seva gorra de caçador, tenia els ulls clavats en el camió que circulava al davant. Les vídues més grans s'havien quedat sense alè mentre el pastor adjunt posava en solfa el director de la secció de joves.

—I miri, jo sí que tinc la gravació original de Johnson cantant «Cross Road Blues» —va dir vantant-se'n, amb prepotència—. Quan vivia a Greenwich Village... Perquè no sé si ho sabia, però jo abans vivia a Nova York... Vaig trobar discos de setanta-vuit revolucions per minut en botigues de vell. Durant la Depressió, les discogràfiques van sortir del cau i van crear

unes gravacions de primera: Leadbelly, Charley Patton, Tommy Johnson. Jo treballava en un programa d'extraescolars a Harlem, i cada nit, quan arribava a casa, em posava aquests discos, i era com si em transportessin directament al sud, als anys vint. Hi havia tant de dolor en aquelles veus antigues. Em van ajudar a entendre el dolor amb què jo tractava a Harlem. Perquè el blues va d'això. I això és el que es va perdre quan els grups de música blancs van començar a imitar-ne l'estil. En la nova música d'ara jo no hi sento ni un bri de dolor.

Es va imposar un silenci incòmode. L'última claror d'aquell dia de novembre s'extingia sota una estesa de núvols i tenyia de tons pastel l'horitzó dels barris residencials. En Russ tenia prou teca per avergonyir-se més tard de tot el que havia dit, més de la necessària per assegurar-se que mereixia patir. El sentit de la correcció per sota dels nivells dels seus pitjors dies, la sensació de sentir-se humiliat un cop més, era la seva manera de saber que Déu existia. De fet, mentre es dirigia cap a la llum agonitzant, el pastor ja assaboria un primer tast del retrobament.

Un cop a l'aparcament de la Primera Reformada, la Frances va ronsejar al cotxe mentre les altres ja havien marxat.

—Per què m'odia tant? —va preguntar.

—Vol dir la mare d'en Ronnie?

—Ningú no m'havia parlat mai així.

—Em sap molt de greu que s'hagi trobat amb això —va dir ell—. Però quan parlava de dolor em referia a això. Imagini's ser tan pobre que l'única cosa que tens són els fills, els únics que es preocupen per tu i que et necessiten. Com s'ho prendria vostè si una altra dona els tractés millor del que un mateix pot fer? Com se sentiria vostè?

—Jo m'esforçaria per tractar-los millor.

—Sí, però això és perquè vostè no és pobre. Quan s'és pobre, les coses senzillament et passen. Tens la sensació que no tens el control sobre res. Depens totalment de la voluntat de Déu. Per això Jesús ens diu que els pobres són benaventurats, perquè el fet de no tenir res els acosta a Déu.

—Doncs a mi no m'ha fet l'efecte que aquella dona estigués precisament a prop de Déu.

—Bé, Frances, en realitat vostè no ho podia saber. És evident que la dona estava enfadada, alterada.

—I que feia una catipén d'alcohol.

—I que feia una catipén d'alcohol a mig matí, sí. Però si alguna cosa es pot aprendre d'aquests dimarts és que ni vostè ni jo no estem en la posició de jutjar els pobres. L'únic que podem fer és intentar servir-los.

—Vol dir que ha sigut culpa meva, doncs.

—I ara. Vostè va sentir una crida de generositat a dins el cor. Això no pot ser mai motiu de culpa. —En Russ també sentia aquesta generositat dins el cor: encara podia ser un bon pastor per a la Frances—. Ja sé que costa de veure quan estàs enfadat —va dir ell amb tacte—, però tal com s'ha sentit vostè avui és com se sent cada dia la gent d'aquella barriada. Insults, prejudicis racials. I soc conscient que el dolor no li és aliè. No em puc ni imaginar tot el que deu haver passat. Si decideix que de dolor ja en té prou i ara mateix s'estima més no treballar amb nosaltres, no l'hi tindrè en compte. Però té una oportunitat, si encara en té ganes, de transformar aquest dolor en compassió. Quan Jesús ens diu que parem l'altra galta, què ens està dient realment? Que la persona que ens insulta és una mala bèstia i que ens hem d'aguantar? O bé ens recorda que és una persona com nosaltres, una persona que sent el mateix dolor que podem sentir nosaltres? Ja sé que potser costa d'entendre, però és una perspectiva que no hem de perdre de vista, i crec que tots ple-gats hauríem de procurar remar en aquesta direcció.

La Frances va reflexionar una estona sobre aquelles paraules.

—Té raó —va dir a l'últim—. En el fons, em costa veure-ho d'aquesta manera.

I fi de la conversa. Quan ell li va trucar l'endemà, com hauria fet qualsevol pastor de bona fe, la Frances li va dir que tenia la filla amb una febrada i que en aquells moments no podia parlar. No la va veure a cap dels dos oficis de diumenge posteriors, i es va saltar la següent expedició al South Side. Havia

pensat de trucar-li una altra vegada, encara que fos per tornar a proveir-se de vergonya, però la puresa del dolor de perdre-la estava en consonància amb les tardes fosques i les nits llargues pròpies de l'època de l'any. Tard o d'hora l'hauria acabat perdent —com a molt tard, quan un dels dos morís, probablement abans i tot—, i la necessitat de reconnectar amb Déu era tan urgent que es va aferrar al dolor gairebé amb golafreria.

Però tot d'una, feia quatre dies, ella li havia trucat. Havia tingut un refredat de cavall, li va dir, però no es podia estar de pensar en la conversa del cotxe. No creia que ella tingués la força per ser com ell, li va dir la Frances, però tenia la sensació que començava a veure la llum, i la Kitty Reynolds havia esmentat una campanya solidària de Nadal al South Side. Els podia acompanyar per una vegada? En Russ s'hauria limitat a alegrar-se'n com a pastor, com a facilitador, si la Frances no li hagués demanat després que li deixés alguns dels seus discos de blues.

—El nostre tocadiscos gira a setanta-vuit revolucions per minut —va dir—. He pensat que si m'haig de dedicar a això, hauria d'intentar entendre millor la seva cultura.

Ell va fer una ganyota quan va dir «la seva cultura», però tampoc no era tan negat per no reconèixer què en podia treure, de compartir música. Va pujar al segon pis, impossible de caldejar, del casalot que li havia facilitat la institució, i va estar una hora ben bona de genolls, remenant i triant discos de setanta-vuit revolucions, intentant endevinar quins eren els deu que, plegats, tenien més possibilitats d'inspirar en la Frances els sentiments que ell ja sentia per ella. En Russ havia perdut la connexió amb Déu, però això ara no era un problema. El problema era la Kitty Reynolds. Era imprescindible que tingués la Frances per a ell tot sol, però la Kitty era una dona astuta i ell un mentider nefast. Qualsevol estratagema que s'empesqués, com ara dir-li de quedar a les tres i a l'últim moment anar-se'n amb la Frances mitja hora abans, acabaria despertant les seves sospites. Va concloure que no tenia cap més alternativa que sincerar-se amb ella, per dir-ho d'alguna manera, i explicar-li que la Frances havia tingut una mala experiència al centre de la ciutat, i que

necessitava estar amb ella a soles quan ella tingués el coratge de tornar a visitar el lloc dels fets.

—Em fa l'efecte —va dir la Kitty quan ell li havia trucat— que et vas equivocar amb la tasca que li vas encomanar.

—Tens raó. És així. I ara ho haig de tornar a intentar i recuperar la seva confiança. Que hi vulgui tornar ja és un gran pas, però no deixa de ser delicat.

—I ella és una bellesa, i és Nadal. Perquè ets tu, Russ, perquè si no, em preocuparien els teus motius.

Es va preguntar què li insinuava la Kitty. Si el tenia per un home bo i de fiar, o simplement per un asexuat, gens viril, sense amenaça. Fos com fos, l'efecte immediat havia estat afegir més emoció a la cita clandestina imminent amb la Frances. De moment, ja havia introduït d'amagat a l'església la tria de discos de blues que havia fet a casa, i un abric vell i ronyós, de pell d'ovella, portat d'Arizona, que esperava que li atribuís carisma. A Arizona ell tenia carisma, i per més injust que això pogués semblar, estava convençut que era el matrimoni qui l'hi havia matat. Quan la Marion, després de la humiliació, li havia fet costat i s'havia decidit a odiar en Rick Ambrose, a qui havia qualificat de «xarlatà», en Russ la va rebatre —la va criticar durament— i li va deixar clar que en Rick podia ser moltes coses menys un xarlatà, que la crua realitat era que ell, en Russ, havia perdut el seu carisma i ja no es podia relacionar amb la gent jove. Es va flagellar tot sol, i el molestava que la Marion interferís en aquest plaer seu. La vergonya diària que després havia de sentir, ja fos passant per davant del despatx de l'Ambrose o fent la marrada dels covards per esquivar-lo, el connectava amb els patiments de Jesucrist. Era un suplici que li alimentava la fe, mentre que la mà subtil de la Marion, que li tocava el braç per consolar-lo, era un suplici sense cap contraprestació espiritual.

Des del seu despatx, quan l'hora s'apropava per fi a dos quarts de tres, el full encara blanc a la màquina d'escriure, podia sentir la bonior de l'eixam d'adolescents que anava a Cruilles després d'escola arremolinat al voltant del pot de mel de l'Ambrose, el bombardeig de passes corrent amunt i avall, les parau-

lotes a crits que el senyor Hòstia-Putà-Collons de torn promovia utilitzant-les tothora. Més de cent vint infants i joves formaven part de Cruïlles, entre els quals hi havia dos fills del mateix Russ, i una mostra de fins a quin punt s'havia capficat amb la Frances, de la histèria que duia al damunt abans de la cita, era que fins que no es va aixecar de l'escriptori i va agafar d'una revolada l'abric de pell d'ovella per anar-se'n, no va pensar en la possibilitat que ell o la Frances topessin amb el seu fill Perry.

Els delinqüents de mala estofa passen per alt fets que són de manual. La relació amb la seva filla, la Becky, era més tensa des que, a l'octubre, s'havia apuntat a Cruïlles, sense cap necessitat, però almenys ella era conscient del mal que li havia fet apuntant-s'hi i ell poques vegades la veia a l'església després de l'institut. En Perry, en canvi, no tenia escrúpols. En Perry, que tenia un coeficient intel·lectual de 160, hi veia massa i s'enfotia del que veia amb aires de suficiència. En Perry era perfectament capaç d'entabonar la Frances, amb la seva manera de fer directa i respectuosa a parts iguals i alhora ni una cosa ni l'altra, i era clar que es fixaria en l'abric de pell d'ovella.

En Russ hauria pogut fer marrada per l'aparcament, però l'home que recorria a aquesta estratègia no era l'home que pretenia ser avui. Va quadrar l'espatllam, es va oblidar d'agafar els discos de blues a posta, de manera que ell i la Frances tinguessin motius per tornar al seu despatx quan s'hagués fet fosc, i va sortir al passadís, on va topar amb un núvol de fum de tabac dels dotze adolescents que hi havia acampats. A primer cop d'ull, no hi havia signes de la presència d'en Perry. Una noia rodanxona de galtes molsudes jeia com una fresca a la falda de tres nois que seien sobre un vell divan ventrellut que algú, saltant-se les objeccions que en Russ havia exposat discretament a en Dwight Haeffle —el passadís era part d'un recorregut d'evacuació en cas d'incendi—, havia arrossegat fins allà per als que esperaven fora del despatx de l'Ambrose per tenir-hi un tu a tu i parlar-hi amb una franquesa descomunal però fraternal.

En Russ va avançar amb els ulls clavats a terra, esquivant cames enfundades en texans i peus en vambes. Però a mesura que

s'apropava al despatx del seu rival, va poder veure, de reüll, que tenia la porta mig oberta; i aleshores va sentir la veu d'ella.

Es va aturar, si bé no era aquesta la seva intenció.

—És una meravella —va sentir que deia la Frances, exultant—. Fa un any pràcticament l'havia d'encanonar amb una pistola perquè anés a l'ofici.

De l'Ambrose, a través de la porta, només se'n veien uns punys de camisa texana rosegats i unes xiruques. Però la cadira on seia la Frances s'encarava al passadís. La feligresa va veure en Russ, el va saludar amb la mà i li va dir:

—Ens veiem a fora?

Només Déu sap quina cara va fer en Russ. Va continuar caminant, va travessar la porta de l'entrada a cegues i es va trobar a fora de la sala d'actes. Començava a fer aigües, les esclertes de la seva carcassa eren massa profundes. S'havia de ser burro per creure que la Frances no aniria a picar a la porta de l'Ambrose. Es veia clarament que l'Ambrose l'hi robaria. Se sentia culpable per haver endurit el cor contra l'esposa a qui havia promès estimar i respectar. Com podia ser tan vanitós de creure que l'abric de pell d'ovella li donaria un aire totalment diferent del d'un pallasso presumptuós, caduc, repugnant? Volia treure's l'abric de pell i recuperar el de cada dia, el de llana, però era massa covard per tornar enrere i refer el passadís, i temia que, en l'estat que estava, si feia marrada i veia el bou polsegós del pessebre encara acabaria plorant.

«Déu meu, senyor», va pregar des de la repugnància del seu abric, «ajuda'm».

Si Déu va respondre a la pregària, va ser recordant-li que el camí per resistir el patiment el trobaria en la humilitat d'un mateix, pensant en els pobres i servint els altres. Va anar a la secretaria de l'església i va transportar caixes de joguines i d'aliments en conserva a l'aparcament. El dia havia començat amb mal peu i a cada minut que passava empitjorava. Què hi feia la Frances amb l'Ambrose? Què devien estar discutint, que necessessin tanta estona? Les joguines eren noves o prou indestruïbles per passar per noves, però en Russ encara podia aguantar

uns minuts més sense defallir furgant les caixes d'aliments, sacrificant les aportacions fetes amb poques ganes o gens meditàdes (cebetes en vinagre, castanyes d'aigua), i confortant-se amb el pes de les llaunes de mida familiar de porc amb seques, amb els plats preparats en llauna del Chef Boy-Ar-Dee, amb les mitges peres en almívar, només de pensar en com de benvingut seria cada pot per una persona que anava curta d'aliments de debò, i no com ell, que si anava curt d'alguna cosa era d'esperit.

Eren les 14.52 h quan la Frances es va presentar saltironant, radiant com una nena amb sabates noves. Duia la gorra de caçador i, avui, una jaqueta de llana que li anava a joc.

—On és la Kitty? —va dir, exultant.

—La Kitty tenia por de no cabre al cotxe, amb tota aquesta pila de caixes.

—I no ve?

Incapaç de mirar la Frances a la cara, no va saber si això no li agradava o, encara pitjor, si ho trobava sospitos. Ell va fer que no amb el cap.

—Quina bestiesa —va dir—. M'hauria pogut asseure a la seva falda.

—No li faria res?

—Si em faria res? És un privilegi! Avui em sento molt especial. He fet un gran pas.

Va fer un lleuger moviment de ballet imitant un pas de gegant. En Russ es va preguntar si aquell optimisme ja el portava de casa o bé l'havia desencadenat la visita amb l'Ambrose.

—Molt rebé —va dir ell tancant la porta del maleter d'un cop—. Ara ja hauríem d'anar a tirant.

Era una indirecta subtil per haver arribat tard, l'única que tenia previst permetre's, i ella no l'havia caçat.

—S'ha de carregar alguna cosa més?

—No. Només hi falta la seva persona.

—Aquesta sempre ve amb mi quan surto de casa! Si em permet, miraré que hagi tancat bé el cotxe.

En Russ va observar-la saltironant cap al seu cotxe, més nou que el d'ell. Se la veia una dona alegre, segurament més vital

que ell, no només en aquell moment sinó al llarg de tota la vida. En tot cas, molt més del que li havia semblat mai la Marion.

—Ha! —va dir la Frances amb alegria des de l'altra punta de l'aparcament—. Ja el tinc tancat.

Ell va alçar el dit polze en senyal de genial. No ho feia mai, això. Se sentia tan estrany que no les tenia totes de si ho havia fet bé. Va mirar al seu voltant, no fos cas que algú, i en Perry especialment, n'hagués estat testimoni. No hi havia ningú a la vista, només dos adolescents que portaven fundes de guitarra cap a l'església, i no miraven on era ell, potser a posta. Un dels nois el coneixia des que tenia set anys i anava a l'escola dominical.

Com devia ser viure amb una persona que tenia l'habilitat d'estar sempre contenta?

Mentre entrava al Fury, una volva de neu lleugera, la primera de la multitud de volves que el cel havia promès repartir des de primera hora del dia, va caure al braç d'en Russ i es va dissoldre. La Frances, que va pujar per la porta de l'acompanyant del cotxe, va dir:

—Quin abric més autèntic. D'on l'has tret?